

การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวของประเทศไทย

การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวของประเทศไทยเกิดขึ้น เนื่องจากสภาพสวนมะพร้าวโดยทั่วไปมีอายุมากขาดการบำรุงรักษาอย่างถูกต้อง มะพร้าวซึ่งเสื่อมโทรม ให้ผลผลิตต่อต้นต่อไร่ต่ำ เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวประสบภาวะความเดือดร้อนเนื่องจากรายได้จากสวนมะพร้าวอย่างเดียวไม่เพียงพอกับรายจ่าย เพื่อคลี่คลายปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวจึงได้มีการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าว เนื่องจากโกโก้สามารถปลูกแซมในสวนมะพร้าวได้เป็นอย่างดี โดยไม่ทำให้ผลผลิตมะพร้าวลดลงแต่อย่างใด ประกอบกับราคาของโกโก้ในตลาดโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น นอกจากนี้โกโก้ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้ที่ดินและแรงงาน เพิ่มรายได้แก่เกษตรกรและลดความเสี่ยงจากเค็มที่ต้องอาศัยรายได้จากมะพร้าวเพียงแห่งเดียว ช่วยลดปัญหาการอพยพแรงงานออกจากท้องถิ่น ทั้งนี้ เนื่องจากการปลูกโกโก้จำเป็นต้องอาศัยแรงงานในการปฏิบัติดูแลรักษาเพิ่มขึ้น

การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวของประเทศไทย

โกโก้ได้ถูกนำเข้ามาปลูกในประเทศไทยครั้งแรกโดย หลวงราชเคนนิกร (๘:๖:๑) เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๔๖ ต่อมาก็ได้มีคนนำมาขยายปลูกทั่วไปหลายจังหวัดในภาคใต้ ส่วนมากปลูกตามวัดหรือปลูกไว้ประดับบริเวณบ้าน ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในทางที่เป็นอาหารหรือเครื่องคั้นแต่อย่างใด

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๙๔ ดร.พิศ ปัญญาลักษณ์ ได้นำเมล็ดโกโก้ "โบกอ" จากอินโดนีเซีย มาทดลองปลูกที่สถานีพืชสวนบางกอกน้อย ซึ่งโกโก้สามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตดีแต่เนื่องจากไม่มีอุตสาหกรรมหรือตลาดรองรับ จึงต้องเลิกไปโดยปริยาย

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๕ กรมกสิกรรม ได้นำพันธุ์โกโก้จากต่างประเทศมาทดลองปลูกที่สถานีกสิกรรมบางกอกน้อย สถานีกสิกรรมพร้าว จังหวัดจันทบุรี สถานียางนาบอน

สถานียางคองส์ แต่การปลูกสมัยนั้นไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

ในปี พ.ศ. 2515 กองการยาง กรมกลีกรรรม (ปัจจุบันคือ กรมวิชาการเกษตร) ได้รับเมล็ดพันธุ์โกโก้ลูกผสมรวม (mixed hybrid seed) ของพันธุ์อัปเปอร์อะเมซอน (UPPER AMAZON) จากสถานีค้นคว้าโกโก้เมืองตาเวา (TAVAW) รัฐซาบา ประเทศมาเลเซียมาทดลองปลูกที่สถานียางในช่อง จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาถึงความเจริญเติบโตและหาเส้นทางที่จะให้โกโก้เป็นพืชเศรษฐกิจขึ้นอีกพืชหนึ่ง และยังคงเป็นสถานีแห่งเดียวในปัจจุบันที่ใช้ศึกษาและใช้พันธุ์โกโก้บางส่วนออกเผยแพร่ให้เกษตรกรได้ใช้ปลูกอยู่ขณะนี้

ในปี พ.ศ. 2516 - 2517 สถานีทดลองพืชสวน-สวี่ จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นสถานีทำการวิจัยเรื่องมะพร้าว ได้นำโกโก้มาปลูกแซมในสวนมะพร้าวเพื่อศึกษาและเป็นแปลงสาธิตไปในตัวด้วย

ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 กรมส่งเสริมการเกษตรร่วมกับกรมวิชาการเกษตร ดำเนินงานโครงการทดสอบการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวขึ้นในท้องที่ของเกษตรกร โดยใช้พันธุ์โกโก้จากสถานีทดลองยางในช่อง จังหวัดกระบี่

ปัจจุบันการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวเป็นที่สนใจของเกษตรกรและบุคคลในวงการธุรกิจโกโก้อย่างมาก ทำให้มีการแพร่ขยายพันธุ์และปลูกโกโก้กันมาก โดยในปัจจุบันมีเนื้อที่ปลูกโกโก้ไม่ต่ำกว่า 9,621 ไร่ การปลูกโกโก้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

1. เกษตรกรสนใจหาความรู้ หาพันธุ์จากแหล่งอื่นทั้งในและต่างประเทศมาทำการปลูกด้วยตนเองในเนื้อที่หลาย ๆ ไร่ โดยเกษตรกรเหล่านี้ศึกษาหาความรู้ ปฏิบัติดูแลรักษา ต้นโกโก้ตามที่ตนเคยประสบมา

2. เกษตรกรปลูกโกโก้โดยได้รับการสนับสนุนทั้งพันธุ์ ปุ๋ย ความรู้จากทางราชการ ตามโครงการทดสอบการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าว

การที่ส่วนราชการทั้งสองดำเนินการโครงการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวก็เพราะในขณะนั้นเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากผลผลิตมะพร้าวและราคาตกต่ำ จึงได้ดำเนินโครงการนี้ขึ้นเพื่อศึกษาหาแนวทางในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนมะพร้าวให้มีรายได้เสริมนอกเหนือจากมะพร้าว การพัฒนาโกโก้จึงได้เริ่มขึ้นและขยายพื้นที่ปลูกเรื่อยมา

แหล่งและพื้นที่เพาะปลูก

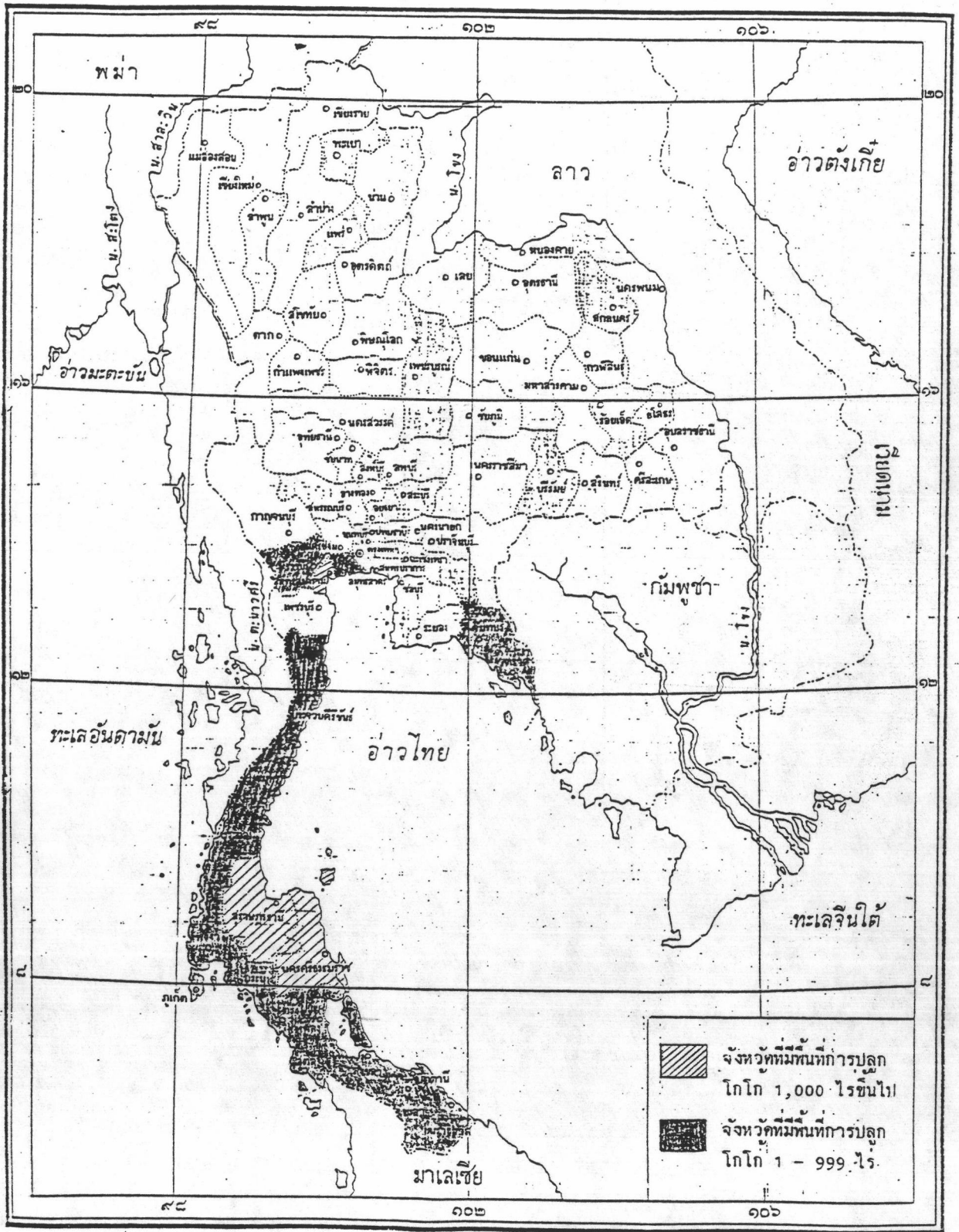
แหล่งที่มีการปลูกโกโก้มากที่สุดในประเทศไทยคือแถบจังหวัดภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปจนถึงจังหวัดยะลา นอกจากนี้ยังมีการปลูกแถบบริเวณชายฝั่งภาคตะวันออกของอ่าวไทย เช่น จังหวัดชลบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร ซึ่งมีจำนวนไม่มากนัก สำหรับปริมาณพื้นที่ปลูก จำนวนกสิกรที่ปลูก ตลอดจนขนาดของสวนโกโก้ ได้แสดงไว้ในตารางที่ 3.1 และภาพที่ 15

ตารางที่ 3.1 พื้นที่การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวจนถึงสิ้นปี 2528

ลำดับที่	ชื่อจังหวัด	พื้นที่ยังไม่ได้รับ ผลผลิต (ไร่)	พื้นที่ได้รับผล ผลิตแล้ว (ไร่)	รวมพื้นที่ ทั้งหมด (ไร่)
1	สมุทรสงคราม	2,112	150	2,262
2	นครศรีธรรมราช	744	842	1,586
3	สุราษฎร์ธานี	1,097	148	1,245
4	ชุมพร	495	370	865
5	ภูเก็ต	356	427	783
6	กระบี่	421	165	586
7	พังงา	277	225	502
8	ยะลา	208	112	320
9	พัทลุง	189	18	207
10	สมุทรสาคร	351	-	351
11	ราชบุรี	225	-	225
12	ประจวบคีรีขันธ์	116	67	183
13	นราธิวาส	105	42	147
14	สงขลา	96	24	120
15	สตูล	48	35	83
16	ตรัง	15	31	46
17	ระนอง	35	-	35
18	ตราด	30	-	30
19	จันทบุรี	1	21	22
20	ปัตตานี	20	3	23
	รวม	6,941	2,680	9,621

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร

ประเทศไทย

ภาพที่ 15 แผนที่ประเทศไทยแสดงจังหวัดที่มีพื้นที่การปลูกโกโก้

ลักษณะภูมิอากาศ

เมื่อพิจารณาจากแหล่งปลูกโกโก้ในประเทศไทย ส่วนใหญ่คือจังหวัดทางภาคใต้ ซึ่งมีลักษณะภูมิอากาศเหมาะสมกับการปลูกโกโก้มากที่สุด โดยปกติจะมีปริมาณฝนตกชุกตลอดแทบทั้งปี และได้รับฝนเป็นเวลานานติดต่อกันประมาณ 9 เดือน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม และจะมีช่วงแห้งแล้งประมาณ 3 เดือน ซึ่งในระยะนี้ก็จะมีความเสี่ยงเรื่องน้ำค้างสำหรับโกโก้ที่เริ่มปลูกใหม่ แต่ในต้นโกโก้ที่โตแล้วสามารถทนต่อความแห้งแล้งได้ดีพอสมควร นอกจากนี้อุณหภูมิเฉลี่ยของภาคใต้ไม่ต่ำกว่า 20 °C ซึ่งเหมาะสมกับการปลูกโกโก้เป็นอย่างดี

สำหรับในจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร ปกติจะมีภูมิอากาศชุ่มชื้น ทั้งนี้เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม อีกประการหนึ่งคือเป็นบริเวณที่มีแหล่งน้ำดี เกษตรกรสามารถขุดบ่อน้ำและสามารถนำน้ำมาใช้ได้ตลอดปี ทำให้การปลูกโกโก้ได้ผลดีพอสมควร ไม่เกิดความเสียหายแต่อย่างใด

ลักษณะดิน

ลักษณะดินที่พบทั่วไปตามแหล่งปลูกโกโก้ในประเทศไทย จะมีสารประกอบอินทรีย์น้อยมากและเป็นดินร่วนปนทราย หรือดินเหนียวปนทรายเสียส่วนใหญ่ และในบางแห่งก็เป็นดินลูกรังโกโก้ที่ปลูกสามารถเจริญได้ดีพอสมควร พื้นที่ดินทางภาคใต้ส่วนใหญ่จะเป็นดินที่จัดอยู่ในประเภท RED YELLOW PODZOLIC และมีบ้างที่เป็นดินประเภท GRAY PODZOLIC ดินประเภท RED YELLOW PODZOLIC นี้ปกติจะมีชั้นหน้าดินชั้น ๑ เป็นลักษณะดินเหนียว ส่วนผิวดินชั้นบนซึ่งโดยมากจะเป็นดินร่วนปนทรายและมีหินปะปนอยู่ทั่วไป คุณสมบัติทางเคมีของดินประเภทนี้มักจะมีค่าความอิ่มตัวของด่าง (base saturation) ก่อนข้างต่ำ ดินจะมีความเป็นกรดเพิ่มขึ้นในชั้นดินที่ลึกลงไป โดยมากดินชั้นล่างจะมี pH ประมาณ 4.5 - 5 สำหรับดินประเภท GRAY PODZOLIC พบมากตามบริเวณชายฝั่งทะเลแถบตะวันออกและมีบ้างตามฝั่งทะเลตะวันตก ดินชนิดนี้มักมีชั้นดินสมำเสมอ โดยมีปริมาณดินเหนียวตามชั้นดินชั้น ๑ มากกว่าดินชั้นบน ในบางแห่งจะมีดินทรายปนอยู่ทำให้ดินมีลักษณะเป็นดินเหนียวปนทราย และมีการระบายน้ำได้ดีพอสมควร คุณสมบัติทางเคมีมักจะมีค่าความเป็นกรดต่างก่อนข้างสูง (pH 4.5 - 5) และมีความอิ่มตัวของด่างต่ำ (base saturation)

อย่างไรก็ตามเมื่อโกโก้มีอายุมากขึ้นใบของโกโก้จะตกลงมากคลุมพื้นดินเป็นชั้นทับถมกันและเมื่อเกิดการสลายตัวก็จะกลายเป็นอินทรีย์วัตถุได้อย่างดี นอกจากนี้เปลือกของโกโก้ยังสามารถใช้เป็นปุ๋ยได้ดีเนื่องจากมีปริมาณโปตัสเซียมสูง

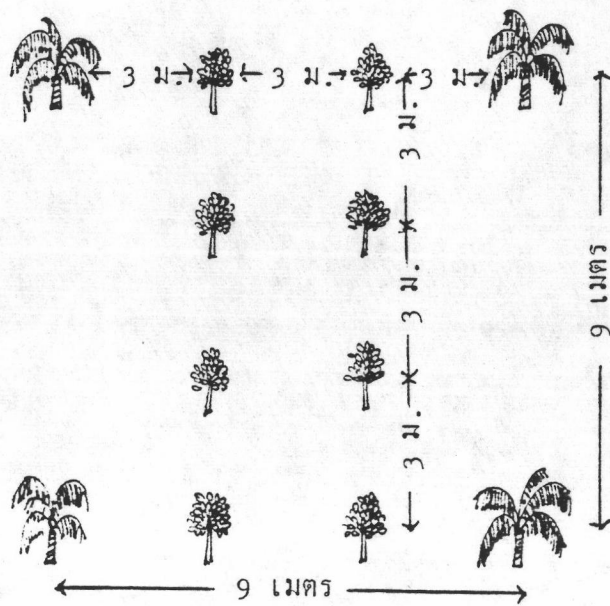
ลักษณะการปลูก

การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวในประเทศไทย จากการสำรวจพบว่า ต้นโกโก้ส่วนมากมีการเจริญเติบโตได้ดี สวนมะพร้าวส่วนใหญ่ที่มีการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมนั้น มีอายุประมาณ 10 ปีขึ้นไป (ดั่งภาพที่ 16) โดยสามารถจะปลูกโกโก้ให้มีระยะห่างจากกันและกันได้ร่มเงาที่เหมาะสม ระยะปลูกของต้นโกโก้ที่ใช้นั้นแตกต่างกันไป เช่น 2.5×2.5 เมตร 3×2 เมตร, 3×3 เมตร, 3×4 เมตร, 4×4 เมตร โดยสามารถจะปลูกแซมระหว่างต้นมะพร้าวได้ทั้งตามยาวและตามขวาง (ดั่งภาพที่ 17) การปลูกโกโก้แซมในสวนมะพร้าวในลักษณะนี้สามารถจะปลูกโกโก้ประมาณ 100 - 200 ต้น/ไร่ ขึ้นอยู่กับระยะห่างของการปลูก ต้นโกโก้ที่ไม่มีร่มเงาจะได้รับความเสียหายและการเจริญเติบโตของต้นโกโก้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นในสวนที่มีร่มเงาไม่เพียงพอ โกโก้จะได้รับแสงแดดมากเกินไป เกษตรกรควรใช้ทางมะพร้าวล้อมต้นโกโก้เพื่อเป็นร่มเงาเพิ่มเติม

นอกจากการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าว ก็มีเกษตรกรบางรายที่ปลูกโกโก้เป็นพืชเดี่ยวโดยไม่มีร่มไม้บัง แต่เนื่องจากความแห้งแล้ง โกโก้ที่ไม่มีร่มไม้บังจะได้รับความเสียหายโดยเฉพาะในสวนที่เริ่มปลูกโกโก้ใหม่ ๆ โดยต้นกล้าโกโก้ที่ปลูกจะแห้งตายไปเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 16 แสดงการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าว

ภาพที่ 17 แสดงระยะการปลูกโกโก้แซมในสวนมะพร้าวที่เหมาะสม

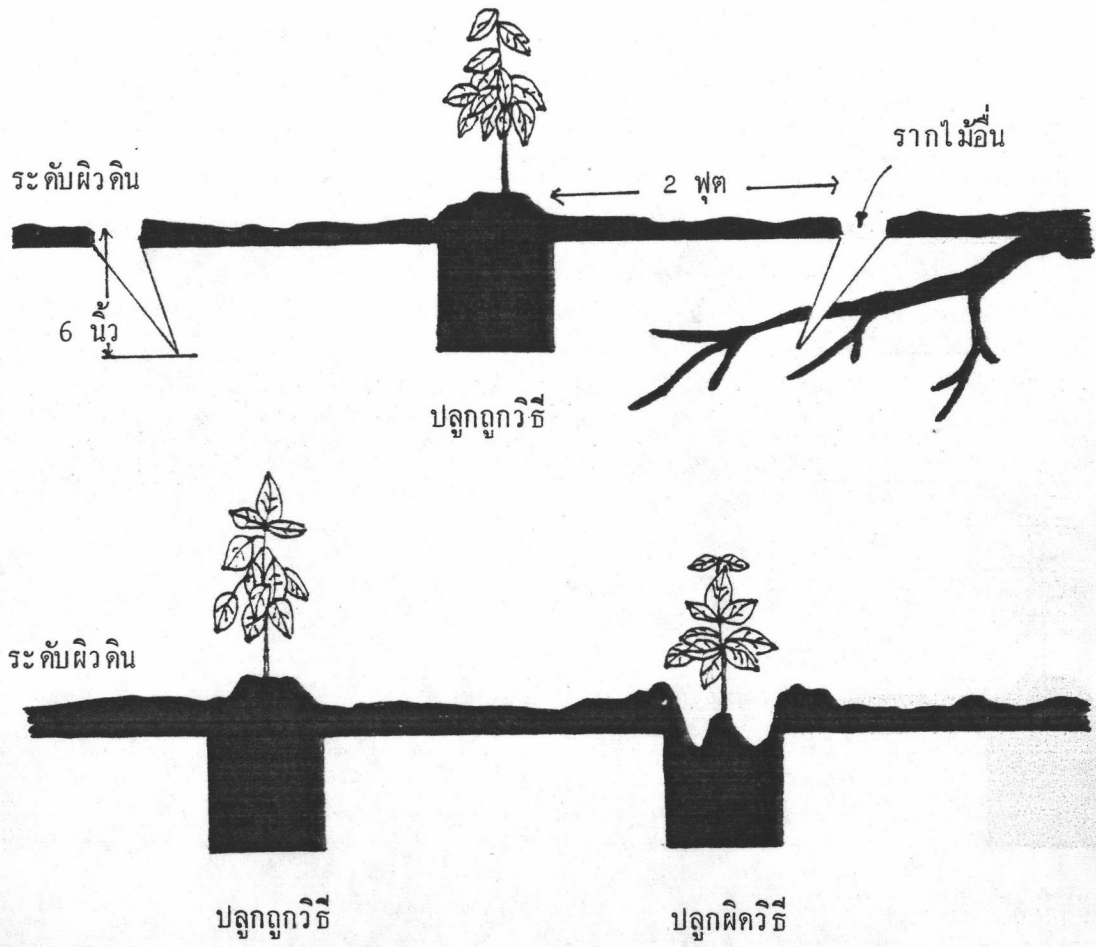

พันธุ์โกโก้ที่ใช้ในประเทศไทย

เนื่องจากพันธุ์โกโก้ที่เกษตรกรใช้ปลูกอยู่เป็นพันธุ์ที่ได้รับจากกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นจึงมักจะเป็นพันธุ์ UPPER AMAZON หรือพวกลูกผสม SABAH HYBRID ซึ่งประเทศมาเลเซียประสบความสำเร็จมาแล้ว สำหรับเกษตรกรรายใหญ่ ๆ นอกจากจะใช้พันธุ์เหล่านี้แล้วยังใช้พันธุ์ลูกผสมใหม่ ๆ ที่ได้จากมาเลเซียมาปลูกซึ่งเป็นพันธุ์ที่ตามปกติมาเลเซียไม่ยอมให้นำออกจากประเทศ เนื่องจากเป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง โดยที่เกษตรกรรายใหญ่เหล่านี้ได้หาซื้อมาปลูกเอง พันธุ์โกโก้ที่ปลูกอยู่ในประเทศไทยเวลานี้เป็นพันธุ์ที่เหมาะสมที่คาดคะเนได้ว่าจะให้ผลผลิตดี สำหรับการขยายพื้นที่ปลูกให้มากขึ้นอีกนั้น จำเป็นจะต้องมีจำนวนเมล็ดพันธุ์ที่ค่อนข้างมากเพียงพอ ทั้งนี้จะต้องผสมพันธุ์และคัดเลือกพันธุ์จากที่มีอยู่ หรือจากต้นพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์เดิม เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่ดีในการที่จะใช้ปลูกขยายเนื้อที่ต่อไปในอนาคต

การเตรียมหลุมปลูกและการปลูก

เพื่อเตรียมพื้นที่ในการปลูกโกโก้ ควรที่จะขุดหลุมประมาณ 1 ฟุต กว้างประมาณ 1 - 2 ฟุต ตากหลุมไว้ประมาณ 1 เดือน แล้วกลบหลุมให้เต็มด้วยส่วนผสมของดิน ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมัก เศษใบไม้ หญ้าแห้ง โดยคลุกเคล้าให้เข้ากันแล้วกลบให้เต็มหลุม ใช้มีดกรีดถุงพลาสติกที่ชำต้นโกโก้ตามแนวข้างถุง แล้วนำถุงพลาสติกทิ้งไป จากนั้นนำต้นโกโก้ปลูกตรงกลางหลุม โดยอย่าให้ดินที่ชำโกโก้แตกสลายไป (ดังภาพที่ 18) บริเวณปากหลุมใช้ไม้ไผ่หรือหลักปักตรงกลางหลุมยึดต้นโกโก้กับหลักให้แน่น รดน้ำตามพอชุ่ม ใช้จอบหรือพลั่วแทงดินในแนวคี่ง เพื่อตัดรากพืชต้นอื่นเป็นรัศมี 2 ฟุต จากโคนต้นให้ลึกลงไปประมาณ 6 นิ้ว (ดังภาพที่ 18) เพื่อป้องกันไม่ให้รากต้นไม้อื่นเข้ามาทำอันตรายต้นโกโก้ก่อนที่ปลูกใหม่

ภาพที่ 18 แสดงการเตรียมหลุมและการปลูกโกโก้ที่ถูกต้องวิธี

การใช้ปุ๋ย

เกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ในประเทศไทยโดยส่วนใหญ่แล้วใช้ปุ๋ยไม่แตกต่างกันมากคือ ทุก ๆ 3 - 4 เดือนต่อครั้ง และในเกษตรกรที่ให้การดูแลรักษาต้นโกโก้ การให้ปุ๋ยจะถี่มากขึ้น คือ ทุก ๆ 2 เดือนต่อครั้ง ในการให้ปุ๋ยครั้งแรกเกษตรกรจะให้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ ควบคู่ไปกับ ปุ๋ยธรรมชาติ เช่น ปุ๋ยคอก ลงไปในหลุมปลูก แต่ในบางแห่งที่ขาดแคลนปุ๋ยธรรมชาติก็จะใช้ เพียงปุ๋ยวิทยาศาสตร์แต่อย่างเดียว ส่วนปริมาณการใช้ปุ๋ยนั้นพบว่าอัตราจะแตกต่างกันแล้วแต่ การปฏิบัติดูแลรักษาโกโก้ที่ปลูกแซมในสวนมะพร้าว หรือแล้วแต่ความสามารถในการลงทุนของ เกษตรกรแต่ละราย และเนื่องจากว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถรู้สภาพความอุดมสมบูรณ์หรือ อัตราส่วนของธาตุต่าง ๆ ตลอดจนคุณสมบัติของดินอย่างแน่ชัด ดังนั้นการใช้ปุ๋ยแต่ละสูตรหรือ อัตราส่วนต่าง ๆ ของธาตุอาหารจึงมักจะใช้โดยการคาดคะเนเอาหรือให้ปุ๋ยเท่าที่มีอยู่แล้ว ซึ่ง ใช้กับมะพร้าว ส่วนใหญ่ของปุ๋ยที่ใช้โดยมากจะเป็นสูตร 15-15-15 หรือ 15-15-6-4 และ เมื่อโกโก้โตขึ้นบ้างแล้ว ก็อาจใช้ปุ๋ยสูตร 13-13-21 ฯลฯ

การบำรุงรักษา

โกโก้เป็นพืชที่ง่ายต่อการปฏิบัติดูแลรักษา การดูแลรักษาต้นโกโก้สามารถทำได้โดย กำจัดวัชพืชบริเวณโคนต้น เช่น การถอนหรือตัดหญ้า ไม่ควรพรวนดินหรือขุดดิน เพราะจะทำให้ กระทบกระเทือนต่อระบบรากของโกโก้ ในฤดูแล้งควรให้น้ำบ้างเป็นครั้งคราว ในฤดูฝนต้อง อย่าให้น้ำท่วมหรือเอ่ออยู่บริเวณโคนต้น ควรทำรางระบายน้ำเพื่อให้น้ำไหลลงสู่ที่ต่ำอย่าให้น้ำ แข้งราก สำหรับในฤดูฝนต้องพ่นยาฆ่าแมลงชนิดคูดุซึม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปราบศัตรูพืช

การตัดแต่งกิ่ง

การตัดแต่งกิ่งนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการดูแลรักษาโกโก้ ซึ่งเกษตรกรผู้ปลูก โกโก้แซมในสวนมะพร้าวของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงขาดความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้อยู่มาก การตัดกิ่งข้างของโกโก้ที่ปลูกมักจะไม่ค่อยสม่ำเสมอ และเมื่อโกโก้แตกกิ่งข้างในขณะที่ยังเล็ก ๆ ภายหลังเมื่อต้นเจริญเติบโตและมีการติดผลจะทำให้ลำต้นเตี้ยเกินไปและไม่สะดวก ในการเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ต้นจะทึบและใกล้พื้นดินมากเกินไปทำให้การถ่ายเทอากาศไม่

เหมาะสม และอาจมีปัญหาเรื่องโรคและแมลงได้ ในช่วงที่ต้นโกโก้แตกกิ่งข้างเมื่อลำต้นยังเตี้ย
อยู่นั้น จึงจำเป็นต้องมีการตัดแต่งกิ่งเพื่อให้กิ่งมีกิ่งกระโดงสูงขึ้นเพื่อเป็นลำต้นต่อไป

การตัดแต่งกิ่งโกโก้จะตัดกิ่งที่หักหรือกิ่งที่ถูกแมลงทำลายและกิ่งที่แห้งออกทั้งหมด
และทารอยตัดด้วยยากันรา ปูนแดงหรือปูนขาว นอกจากตัดแต่งกิ่งที่แห้งหรือถูกแมลงทำลายแล้ว
จำเป็นต้องตัดแต่งกิ่งเพื่อรักษารูปร่างของต้นด้วย

การเก็บเกี่ยว

โกโก้บางส่วนสามารถจะออกดอกได้ตั้งแต่อายุประมาณ 9 - 10 เดือนขึ้นไป
หลังจากการปลูก ซึ่งสามารถเกิดเป็นผลสุกภายใน 5 - 7 เดือนหลังจากออกดอก รวมเวลา
แล้วประมาณเพียงปีเศษสำหรับการเก็บเกี่ยวครั้งแรก แต่จะมีจำนวนน้อยและจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
ในปีต่อ ๆ ไป สำหรับการเก็บเกี่ยวของเกษตรกรผู้ปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวของ
ประเทศไทย หลังจากโกโก้เริ่มติดผลดีแล้วเกษตรกรจะเก็บผลโดยเฉลี่ยแล้ว 10 วันต่อครั้ง
ในฤดูที่โกโก้ให้ผลตก

การหมักและตากแห้ง

เกษตรกรผู้ปลูกโกโก้ในประเทศไทยนิยมหมักโกโก้โดยวิธี THE NIGERIAN METHOD
ตามที่ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการ แต่ยังคงมีเกษตรกรบางรายที่หมักโกโก้ใน
ถุงพลาสติกหรือถุงปุ๋ยที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการหมักที่ไม่ถูกวิธี เพราะไม่มีการระบายน้ำที่ได้จากการ
หมักให้ระเหยออกไป ทำให้เมล็ดที่ได้จากการหมักมีคุณภาพไม่ดีและจัดอยู่ในเกรดต่ำ ราคาจึง
ไม่ดีเท่าที่ควร

สำหรับการตากเมล็ดโกโก้เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมตากบนเสื่อหรือพื้นซีเมนต์ จากการ
สำรวจพบว่าในเกษตรกรกลุ่มที่ให้การปฏิบัติดูแลรักษาต้นโกโก้ได้มีการปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่จาก
ส่วนราชการแนะนำอย่างเคร่งครัดในเรื่องของการเกลี่ยเมล็ดโกโก้ให้กระจายทั่วกัน พยายาม
ไม่ให้เมล็ดกอดติดกัน ในขณะที่เกษตรกรกลุ่มที่ไม่ให้การปฏิบัติดูแลรักษาต้นโกโก้และ/หรือให้
การดูแลน้อย บางรายไม่ค่อยได้สนใจในรายละเอียดปลีกย่อยเหล่านี้ ซึ่งนับได้ว่าเป็นอีกสาเหตุ
หนึ่งที่ทำให้เมล็ดโกโก้แห้งมีคุณภาพไม่ดี และราคาต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

ภาวะการค้า

การค้าในประเทศ

การปลูกโกโก้ของเกษตรกรส่วนใหญ่กระจายไปในหลายจังหวัดทางภาคใต้ ดังนั้น แหล่งรับซื้อผลผลิตจึงกระจายไปตามจังหวัดที่มีการปลูกโกโก้มากทางภาคใต้ โดยแหล่งรับซื้อ เมล็ดโกโก้สดและเมล็ดโกโก้แห้ง ในปัจจุบันมีดังนี้*

1. บริษัทอุตสาหกรรมไทยโกโก้ อำเภอมะนัง จังหวัดภูเก็ต
2. บริษัท ทักษิณาเกษตรภัณฑ์ จำกัด อำเภอมะนัง จังหวัดภูเก็ต
3. ร้านหัวอิฐพืชผล อำเภอมะนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช
4. ร้านชูศักดิ์การยาง อำเภอบางขัน จังหวัดนครศรีธรรมราช
5. ร้าน ส. รินนภา อำเภอมะนัง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
6. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ประสิทธิ์เคมีเกษตรและน้อง อำเภอมะนัง

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

7. นายรุจน์ สุวรรณรักษ์ หมู่ 3 ตำบลอ่างทอง อำเภอกะสมุย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

8. ร้านเกษตรทอง อำเภอมะนัง จังหวัดชุมพร
9. โรงสีสหพาณิชย์ อำเภอมะนัง จังหวัดชุมพร
10. สวนเกษตรสิน ตำบลทะเลทรัพย์ อำเภอปะทิว จังหวัดชุมพร
11. ร้านเลขที่ 47/28 ถนนราษฎร์ยินดี อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
12. ศูนย์โกโก้การเกษตรได้ เลขที่ 21/5 ถนนเพชรเกษม อำเภอหาดใหญ่

จังหวัดสงขลา

13. บริษัท ซีโน-แปซิฟิก เทรคคิง (ไทยแลนด์) จำกัด กรุงเทพฯ
14. บริษัท เอมิก จำกัด กรุงเทพฯ
15. ห้างหุ้นส่วนจำกัด นิคมราเคอร์ กรุงเทพฯ

* ฝ่ายไม้ผล กองส่งเสริมพืชพันธุ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

การรับซื้อเมล็ดโกโก้ที่เกษตรกรจะนำไปจำหน่ายที่แหล่งรับซื้อดังกล่าว ซึ่งจากการสำรวจพบว่าการติดต่อซื้อขายของเกษตรกรที่มีอยู่ในจังหวัดไกล ๆ ห่างจากแหล่งรับซื้อทำได้ค่อนข้างลำบาก หรืออาจจะมีคนกลางรับซื้อเมล็ดโกโก้จากเกษตรกรแล้วนำไปขายยังแหล่งรับซื้ออีกต่อหนึ่ง

ความต้องการใช้ภายในประเทศ

ความต้องการใช้โกโก้ภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากโกโก้และช็อกโกแลตกำลังเป็นที่นิยม ดังนั้นอุตสาหกรรมต่าง ๆ จึงนำโกโก้และช็อกโกแลตเข้ามาช่วยปรุงแต่งกลิ่นหรือผสมอาหารเพิ่มมากขึ้น จากสถิติปี 2522 - 2528 พบว่ามีมีการนำเข้าโกโก้และผลิตภัณฑ์จากโกโก้จากต่างประเทศในรูปของ โกโก้ผงชนิดไม่หวาน ช็อกโกแลต โกโก้เพสต์ และเนยโกโก้ ฯลฯ โดยมีมูลค่าอยู่ในช่วง 47.19 - 91.79 ล้านบาท ซึ่งนับได้ว่ามีมูลค่าที่สูงมาก

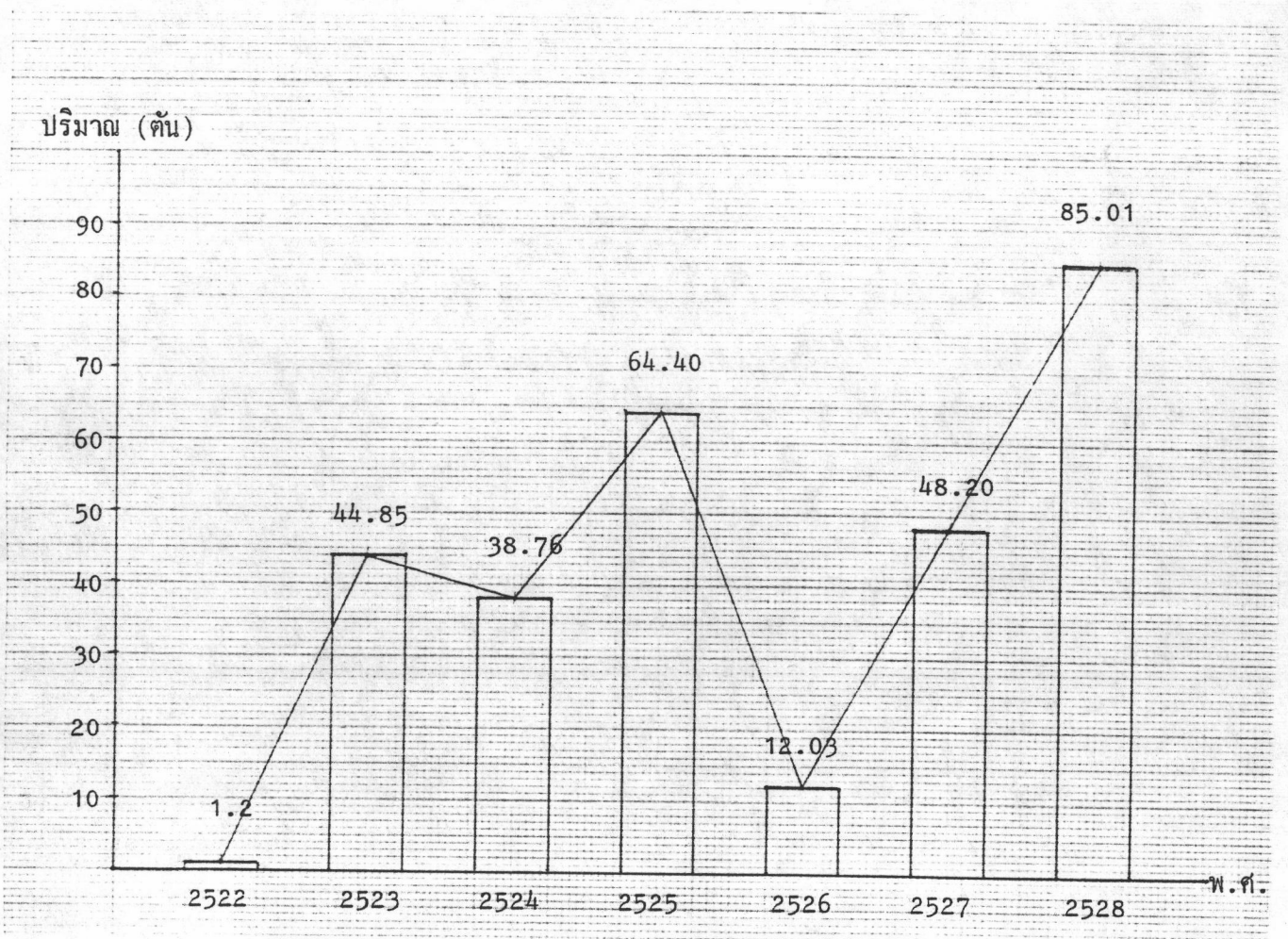
สำหรับผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ในประเทศไทย ขณะนี้มักเป็นในรูปของเมล็ดโกโก้แห้ง ซึ่งต้องส่งออกให้ต่างประเทศเพื่อทำการแปรรูปแล้วส่งกลับมาขายในประเทศไทยในรูปของสินค้าที่แปรรูปแล้ว ในปัจจุบันมีผู้ลงทุนหลายคนที่สนใจที่จะตั้งโรงงานแปรรูปโกโก้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ซึ่งนับเป็นประโยชน์มาก เพราะจะเป็นการช่วยส่งเสริมเกษตรกรให้ปลูกโกโก้มากขึ้นเนื่องจากแน่ใจได้ว่ามีตลาดรองรับที่แน่นอน และจะช่วยลดการนำเข้าสินค้าสำเร็จรูปจากโกโก้ด้วย นอกจากนี้ถ้าเราสามารถจัดทำเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ ๆ แล้วยังสามารถส่งออกเป็นสินค้าที่นำรายได้เข้าประเทศ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้ประเทศไทยลดการขาดดุลการค้า และเป็นการสร้างงานให้แก่คนในประเทศด้วย

การค้าโกโก้ระหว่างประเทศของไทย

การส่งออก

การส่งออกโกโก้ของประเทศไทยยังมีปริมาณน้อยมากเมื่อเทียบกับประเทศผู้ส่งออกรายใหญ่ ๆ ของโลก การส่งออกโกโก้ของประเทศไทยส่งออกในรูปของ โกโก้ผงชนิดไม่หวาน ช็อกโกแลต อาหารปรุงแต่งที่ผสมโกโก้ เมล็ดโกโก้ โดยมีมูลค่าการส่งออกอยู่ในช่วง

0.06 - 3.49 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2522 - 2528 (ดังตารางที่ 3.2) สำหรับเมล็ดโกโก้แห้งเพิ่งเริ่มส่งออกเมื่อปี พ.ศ. 2525 เป็นปริมาณ 0.75 ตัน มูลค่า 10,000 บาท เป็นการส่งไปยังประเทศมาเลเซียทั้งหมด ในปี 2526 มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้นเป็น 2.240 ตัน มูลค่า 34,206 บาท โดยเป็นการส่งไปยังประเทศมาเลเซีย 2 ตัน และสิงคโปร์ 240 กิโลกรัม ในปี 2527 มีการส่งออก 3.2 ตัน มูลค่า 120,000 บาท ในปี 2528 ปริมาณการส่งออกเมล็ดโกโก้แห้งเพิ่มเป็น 32.5 ตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2527 ถึง 10 เท่า เนื่องจากผลผลิตของเกษตรกรสามารถผลิตได้มากขึ้น ทั้งนี้รวมถึงเกษตรกรที่ปลูกอยู่แล้วโดยเมื่อโกโก้อายุมากขึ้นผลผลิตจึงมากขึ้นตามไปด้วย และยังมีเกษตรกรที่ปลูกเพิ่มขึ้นซึ่งเริ่มจะให้ผลผลิตด้วย ดังนั้นผลผลิตรวมในปีนี้จึงสูงมาก ปริมาณการส่งออกในระยะ 5 - 6 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น พิจารณาได้จากภาพที่ 19

ภาพที่ 19 แสดงปริมาณการส่งออกโกโก้ของประเทศไทย

ตารางที่ 3.2 แสดงการส่งออกไก่ของประเทศไทย

ปริมาณ : ตัน

มูลค่า : ล้านบาท

รายการสินค้า	พ.ศ. 2522		พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2526		พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2528	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ไก่ไก่ผสมชนิด ใหม่หวาน	-	-	-	-	5.28	0.27	-	-	-	-	-	-	1.70	0.35
ชี้ออกไก่แลต	1.11	0.04	10.20	0.21	23.50	0.73	50.21	2.74	4.31	0.12	-	-	44.00	1.18
อาหารปรุงแต่ง ผสมไก่	0.09	0.02	34.62	0.57	9.98	0.18	13.44	0.75	5.48	0.17	45.00	1.40	6.81	0.25
เมล็ดไก่	-	-	-	-	-	-	.75	.009	2.24	0.03	3.20	0.12	32.50	1.30
รวม	1.2	0.06	44.82	0.78	38.76	1.18	64.40	3.49	12.03	0.32	48.20	1.52	85.01	3.08

ที่มา : กรมศุลกากร

ปี 2528 เป็นตัวเลขเบื้องต้น จากศูนย์สถิติการพาณิชย์ กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์

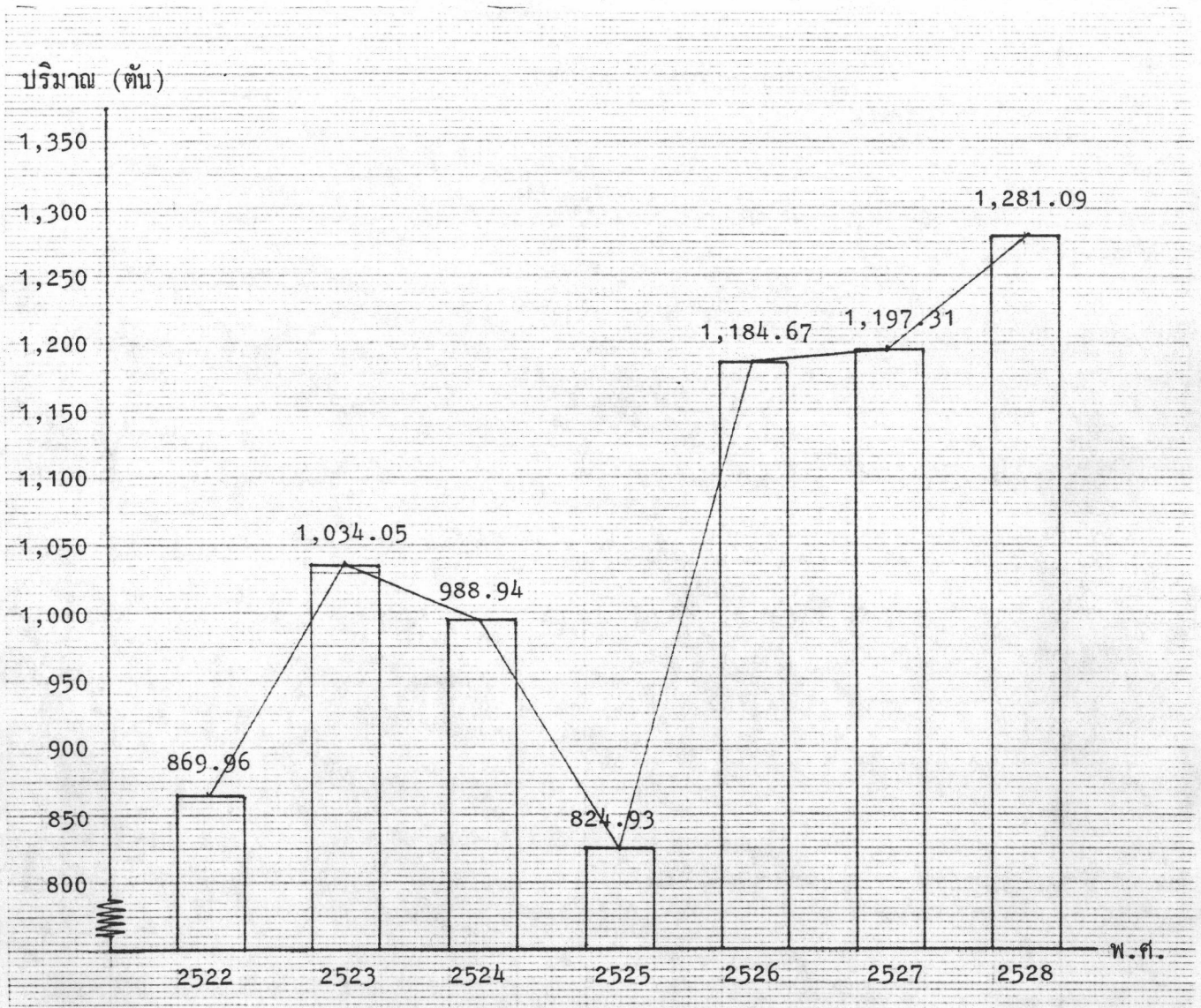

จากภาพที่ 19 จะเห็นว่า ในช่วงตั้งแต่ปี 2526 - 2528 การส่งออกโกโก้มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นต่อไปในอนาคต ทั้งนี้เพราะปริมาณการผลิตโกโก้ภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น สำหรับการส่งออกของประเทศไทยโดยมากมักเป็นเมล็ดโกโก้แห้งซึ่งเริ่มส่งออกตั้งแต่ปี 2525 การส่งออกทำโดยผ่านทางประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ เพราะผู้ส่งออกในประเทศยังไม่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องการค้าต่างประเทศดีพอ สำหรับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของโกโก้ก็มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นในรูปของช็อคโกแลต และอาหารปรุงแต่งที่ผสมโกโก้

ประเทศผู้นำเข้าโกโก้จากประเทศไทยได้แก่ ฮองกง ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน ลังกา บังคลาเทศ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต เป็นต้น

การนำเข้า

การนำเข้าโกโก้ของประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นในรูปของผลิตภัณฑ์จากโกโก้ เช่น ช็อคโกแลต โกโก้ผง โกโก้เหลว อาหารปรุงแต่งที่ผสมโกโก้ เป็นต้น แสดงให้เห็นได้ดังตารางที่ 3.3 โดยในปี 2522 มีปริมาณทั้งสิ้น 869.96 ตัน คิดเป็นมูลค่า 66.02 ล้านบาท ในปี 2523 มีปริมาณการนำเข้า 1,034.05 ตัน มูลค่า 57.75 ล้านบาท ปี 2524 ปริมาณการนำเข้า 988.94 ตัน มูลค่า 48.89 ล้านบาท ในปี 2525 มีปริมาณการนำเข้า 824.93 ตัน มูลค่า 47.19 ล้านบาท ปี 2526 ปริมาณการนำเข้าเพิ่มขึ้นเป็น 1,184.67 ตัน มูลค่า 69.66 ล้านบาท ในปี 2527 ปริมาณการนำเข้า 1,197.31 ตัน มูลค่า 74.87 ล้านบาท และในปี 2528 ปริมาณการนำเข้าเป็น 1,281.09 ตัน มูลค่า 91.79 ล้านบาท ซึ่งจะแสดงรายละเอียดและแนวโน้มปริมาณการนำเข้าได้ดังภาพที่ 20 ต่อไปนี้

ภาพที่ 20 แสดงปริมาณการนำเข้าโกโก้ของประเทศไทย

ปริมาณ : ต้น
มูลค่า : ล้านบาท

ตารางที่ 3.3 แสดงการนำเข้าไก่ของประเทศไทย

สินค้า	พ.ศ. 2522		พ.ศ. 2523		พ.ศ. 2524		พ.ศ. 2525		พ.ศ. 2526		พ.ศ. 2527		พ.ศ. 2528	
	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
เมล็ดไก่	0.15	0.02	-	-	-	-	-	-	-	-	3.18	0.25	-	-
ไก่ไข่	567.36	42.19	750.18	35.41	670.74	466.41	17.11	687.36	25.46	658.03	33.69	882.29	48.99	
ซีกไก่	294.27	23.20	251.51	20.02	304.42	25.22	25.58	453.70	41.09	419.27	35.50	341.79	37.69	
ไก่เนื้อ	0.71	0.06	20.04	1.21	3.25	22.16	1.34	3.43	0.31	2.46	0.23	3.57	0.38	
ไขมันไก่	-	-	0.06	0.01	0.75	6.24	0.59	0.08	น้อย	2.72	0.41	0.65	0.12	
อาหารปรุงแต่ง ผสมไก่	7.47	0.55	12.26	1.10	9.78	28.17	2.57	40.10	2.78	111.65	4.79	52.79	4.61	
รวม	869.96	66.02	1,034.05	57.75	988.94	824.93	47.19	1,184.67	69.64	1,197.31	74.87	1,281.09	91.79	

ที่มา : กรมศุลกากร
ปี 2528 เป็นตัวเลขเบื้องต้น

จากภาพที่ 20 จะเห็นว่า นับจากปี 2528 การนำเข้ามีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ของผลิตภัณฑ์เหล่านี้เป็นความต้องการของโรงงานยาสูบ อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหาร อุตสาหกรรมเครื่องสำอาง และผลิตภัณฑ์เภสัชกรรม เป็นต้น ซึ่งอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านี้กำลังเติบโตขึ้นมาก ดังนั้นปริมาณการใช้ผลิตภัณฑ์จากโกโก้จึงขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในจำนวนผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าทั้งหมดนับว่าโกโก้ผง (cocoa powder) นำเข้ามากที่สุด โดยในปี 2528 คิดเป็นร้อยละ 68.87 และเพิ่มขึ้นจากปี 2527 ร้อยละ 34.08

ประเทศผู้ส่งออกโกโก้ที่ประเทศไทยนำเข้า ได้แก่ สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย สวิตเซอร์แลนด์ ออสเตรเลีย เดนมาร์ก ญี่ปุ่น อังกฤษ เป็นต้น (รายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.4 และ 3.5)

ตารางที่ 3.4 การนำเข้าผลิตภัณฑ์โกโก้ของประเทศไทยปี 2527 (มค. - ธค.)

ชนิด	ประเทศ	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
<u>การนำเข้า</u>			
1. cocoa bean (เมล็ดโกโก้แห้ง)	ญี่ปุ่น	3,179	250,715
2. cocoa paste (โกโก้พาสต์)	มาเลเซีย สิงคโปร์ เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์	2,465	227,905
3. cocoa butter (เนยโกโก้)	มาเลเซีย สิงคโปร์ เยอรมัน เนเธอร์แลนด์	2,725	413,687
4. cocoa powder (โกโก้ผง)	จีน มาเลเซีย สิงคโปร์ ศรีลังกา เดนมาร์ก ฝรั่งเศส เยอรมัน เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ แคนาดา สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย	658,029	33,689,534
5. chocolate (ช็อคโกแลต)	จีนฮ่องกง ญี่ปุ่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฝรั่งเศส เยอรมัน ไอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สเปน สวิตเซอร์แลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย	419,181	35,497,729
6. other food preparations containing cocoa (อาหารปรุงแต่งที่ผสมโกโก้)	จีน ฮ่องกง ไต้หวัน เนเธอร์แลนด์ สเปน สวิตเซอร์แลนด์ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย	111,655	4,786,580
รวม		1,197,234	74,866,150

ที่มา : กรมพาณิชย์สัมพันธ์ กระทรวงพาณิชย์

ตารางที่ 3.5 การนำเข้าผลิตภัณฑ์โกโก้ของประเทศไทยปี 2528

ชนิด	ประเทศ	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
1. เมล็ดโกโก้แห้ง (cocoa bean)			
2. โกโก้ผง (cocoa powder)	ออสเตรเลีย เบลเยียม สาธารณรัฐประชาชนจีน เยอรมันตะวันตก เคนซาร์ก อังกฤษ มาเลเซีย เนเธอร์แลนด์ ใต้หวัน สิงคโปร์	882,295	48,999,183
3. โกโก้พาสต์ (cocoa paste)	สวิสเซอร์แลนด์ มาเลเซีย เนเธอร์แลนด์ สิงคโปร์	3,573	379,326
4. เนยโกโก้ (cocoa butter)	ญี่ปุ่น มาเลเซีย อเมริกา	650	124,841
5. ช็อคโกแลต (chocolate)	ออสเตรเลีย เบลเยียม สวิสเซอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน สเปน เยอรมันตะวันตก ฝรั่งเศส อังกฤษ ฮังการี ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ ใต้หวัน สิงคโปร์ อเมริกา	341,778	37,689,359
6. อาหารปรุงแต่งที่ผสมโกโก้ other food preparations containing cocoa	สวิสเซอร์แลนด์ สเปน อังกฤษ ไอแลนด์ อเมริกา	52,790	4,611,430
รวม		1,281,086	91,804,139

ที่มา : กรมพาณิชย์สัมพันธ์

รวบรวมโดย ฝ่ายไม้ผล กองส่งเสริมพืชพันธุ์ กรมส่งเสริมการเกษตร

16 เมษายน 2529

การพัฒนาการปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวของประเทศไทย

1. พิจารณาในแง่การเจริญเติบโตและการให้ผลผลิต พบว่าโกโก้สามารถที่จะเจริญเติบโตผลิดอกออกผลภายใต้สภาพต้นมะพร้าวได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดหลายประการ คือ สภาพดินต้องอุดมสมบูรณ์พอสมควรและมีการระบายน้ำดี สภาพดินฟ้าอากาศจะต้องมีร่มเงาไม่มากและน้อยจนเกินไป (ร่มเงาที่เหมาะสมในการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตประมาณ 40 - 60%) และพบว่าในรายที่เกษตรกรให้ความสนใจเอาใจใส่ดูแลรักษาต้นโกโก้ก็สามารถเจริญเติบโตและพัฒนาออกผลได้เป็นอย่างดี แต่ก็มีหลายรายและหลายแปลงต้องประสบกับความล้มเหลว เนื่องจากขาดการเอาใจใส่และดูแลรักษา ถึงแม้สภาพดินและสภาพร่มเงาจะเอื้ออำนวยก็ตาม

2. พิจารณาในแง่เชิงเศรษฐกิจและสังคม สภาพสวนมะพร้าวของเกษตรกรโดยทั่วไปขาดการปฏิบัติดูแลรักษา สภาพสวนมะพร้าวจึงตกอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมให้ผลผลิตต่ำ ประกอบกับราคาถูกรายได้จึงน้อย ไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ชาวสวนมะพร้าวจึงตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก บ้างก็อพยพจากสวนเดิมหรือขายสวนไปหาที่แหล่งใหม่เพื่อประกอบอาชีพอื่น ๆ การปลูกโกโก้เป็นพืชแซมในสวนมะพร้าวช่วยแก้ปัญหาในเรื่องผลผลิตและเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรชาวสวนมะพร้าวเป็นอย่างดี ทั้งนี้ เพราะโกโก้ชอบร่มเงาในการเจริญเติบโตเมื่อปลูกในสวนมะพร้าว เวลาปฏิบัติดูแลรักษาโกโก้ก็จะทำให้เกษตรกรดูแลมะพร้าวไปพร้อม ๆ กันด้วย เป็นการส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ที่ดิน แรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเป้าหมายที่สำคัญ คือ เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้นทั้งสองทางในพื้นที่เดียวกันโดยไม่ต้องบุกเบิกขยายพื้นที่ใหม่ นอกจากนี้ยังช่วยลดการเสี่ยงจากการที่เกษตรกรมีรายได้จากมะพร้าวอย่างเดียว

3. พิจารณาในแง่อุตสาหกรรม การพัฒนาด้านเกษตรและอุตสาหกรรมควรที่จะทำควบคู่กัน เนื่องจากอุตสาหกรรมเป็นแหล่งรับวัตถุดิบจากการเกษตร ในฐานะที่เป็นประเทศเกษตรกร ประเทศไทยจึงควรมีการพัฒนาอุตสาหกรรมให้สามารถรองรับผลิตผลทางการเกษตรให้มากขึ้น ซึ่งสามารถเพิ่มรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น สามารถขายผลผลิตได้มากขึ้น อันจะก่อให้เกิดการปรับปรุงการใช้แรงงาน ที่ดินและคุณภาพของผลิตผลให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมจะมีประโยชน์ในแง่ของ

3.1 โรงอุตสาหกรรมภายในประเทศ เป็นแหล่งรับซื้อผลิตผลทาง

เกษตรกรรมที่ดีที่สุด

3.2 การจำหน่ายผลผลิตไปยังต่างประเทศในรูปวัตถุดิบนั้นได้ผลตอบแทนน้อยกว่าการจำหน่ายในรูปผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

3.3 ผลผลิตทางการเกษตรนั้นมักจะถูกผู้ซื้อต่างประเทศกดราคาจนไม่คุ้มค่ากับการผลิต เนื่องจากจะเก็บรอไว้นาน ๆ ไม่ได้ เพราะสินค้าเสียหรือเสื่อมคุณภาพง่าย

3.4 การพัฒนาอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและมีผลต่อความมั่นคงของประเทศ และช่วยสร้างงานให้แก่ประชาชนในประเทศ